

کمینہ گرایبی
در تذکرہ الأولیاء و مصیبت نامہ
عطار نیشابوری

ناصری

سرشناسه	: پیری، ناصر، ۱۳۵۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: کمینه گرایي در تذکره الاولیاء و مصیبت نامه عطار نیشاپوری / نویسنده ناصر پیری.
مشخصات نشر	: کرج: پیدار، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهري	: ۲۰۹ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۹۹-۱۷۴-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: عطار، محمدبن ابراهیم، ۵۳۷ - ۶۲۷ق. تذکره الاولیاء -- نقد و تفسیر
موضوع	: Attar Farid al - Din . Tazkarat al - Oliya -- Criticism and interpretation
موضوع	: عطار، محمدبن ابراهیم، ۵۳۷ - ۶۲۷ق. مصیبت نامه -- نقد و تفسیر
موضوع	: کمینه گرایي (ادبیات) -- ایران
موضوع	: Minimalism (Literature) - Iran - تاریخ و نقد
موضوع	: عارفان -- سرگذشتنامه Mystics -- Biography
شناسه افزود	: عطار، محمدبن ابراهیم، ۵۳۷ - ۶۲۷ق. تذکره الاولیاء. شرح
شناسه افزوده	: Attar Farid al - Din . Tazkarat al - Oliya. Commantaries
شناسه افزوده	: عطار، محمدبن ابراهیم، ۵۳۷ - ۶۲۷ق. مصیبت نامه. شرح
رده بندی کنگره	: ۲۷۸BP
رده بندی دیویی	: ۹۲۱/۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۷۲ ۶۰۸



❖ نام کتاب: کمینه گرایي در تذکره الاولیاء مصیبت نامه عطار نیشاپوری

❖ نویسنده: ناصر پیری

❖ طراح جلد: انسیه احمدوند

❖ ویراستار: عذرا نصیری افراپلی

❖ ناشر: پیدار

❖ نوبت چاپ: ۱۳۹۸ اول

❖ شمارگان: ۱۰۰۰

❖ قیمت: ۴۰۰۰ تومان

کلیه حقوق ناشر محفوظ است

نشانی: کرج - رجایی شهر - فاز ۲ - خیابان ۷ غربی - پلاک ۹۰

۰۹۱۲۹۱۵۶۷۴۸ - ۰۲۶۳۴۲۱۰۵۰۳ - ۰۲۶۳۴۲۱۰۵۰۷

Pidar.pub@gmail.com

فهرست مطالب

۱.....	مقدمه
۵.....	فصل اول: شرح احوال عطار نیشابوری
۶.....	ولادت، نام، کنیه و لقب
۸.....	مذهب و انقلاب روحی
۱۱.....	آثار عطار
۱۴.....	سخن شعر و سبک بیان
۱۷.....	فصل دوم: فاهیم بحث
۱۸.....	تعریف کمینه‌گرایی
۲۰.....	ویژگی‌های کمینه‌گرایی
۲۹.....	پیشینه کمینه‌گرایی
۳۲.....	زمینه‌ها و عوامل گرایش به کمینه‌گرا
۳۵.....	کمینه‌گرایی در ادبیات
۳۹.....	فصل سوم: کمینه‌گرایی در تذکره‌الاولیاء
۱۳۸.....	فصل چهارم: کمینه‌گرایی در مصیبت‌نامه
۱۵۴.....	فصل پنجم: بحث و تحلیل
۱۵۶.....	ایجاز
۱۶۰.....	طرح ساده
۱۶۴.....	گفتگو

۱۶۹..... شخصیت‌های محدود

۱۷۵..... سادگی زبان

۱۷۷..... برخورداری از تصویر جذاب

۱۸۰..... واقع‌نمایی

۱۸۳..... زمان و مکان

۱۸۹..... حدها و نمودار

۱۹۳..... خاتمه

۱۹۶..... فهرست منابع

www.ketab.ir

کمینه‌گرایی یا مینی‌مالیسم جنبشی هنری و ادبی است که خاستگاه آن را آمریکای پس از جنگ ویتنام دانسته‌اند. این جنبش که ابتدا در هنرهای دیداری شکل گرفت، همواره تداعی‌کننده مفهوم کم و کوتاه بودن و یا استفاده حداقلی از ابزارهای بیان هنری و در واقع نوعی «کاهش» بوده است.

ادبیات مینی‌مالیستی و کمینه‌گرایی، سبک یا اصلی ادبی است که به گونه فشرده‌گی افراطی و ایجاز بیش از حد محتوای اثر بنا شده. اساساً سبکی از ارکان مینی‌مالیسم است. پیچیدگی به هیچ نحو در داستان‌های مینی‌مالیستی راهی ندارد، تأکید بر کوتاه بودن بیش از حد داستان کمینه‌گر بیانگر تفاوت کلی آن با داستان کوتاه است.

اهمیت و اعتبار داستان که قسمت اعظم آثار ادبی جهان را به خود اختصاص می‌دهد، به دلیل پیامد مثبت آن که در بیشتر موارد؛ عبرت‌آموزی و بهره‌مند گشتن از تجارب و سرگذشت دیگران است، در میان همه اقوام و ملل، امری بدیهی است. این قصه‌پردازی و داستان‌نویسی که به بخشی جدا ناپذیر از زندگی انسان بدل گردیده، در گذر عمر هزار ساله ادب فارسی، گونه‌ها و شیوه‌های متفاوتی از خود ارائه داده و هر شیوه نیز، دوستداران بسیاری را مجذوب خود کرده است. در این مسیر تحول و در زمان فعلی، آخرین رفقگاه سیر داستان‌نویسی بر سرزمین به ظاهر کوچک داستان‌های مینی‌مالیستی است. داستان‌هایی که اگر چه در دهه ۱۹۶۰ میلادی توسط نویسندگان غربی به جهانیان معرفی شد، اما در ادبیات بلند مرتبه و رفیع ما ایرانیان، قدمتی دیرینه و بس عمیق دارد و حتی به سده‌های چهارم هجری نیز می‌رسد.

در سیر داستا نویسی معاصر جهان، مینی‌مالیسم جریانی است که پس از پیدایش داستان کوتاه قرار می‌گیرد؛ چون به لحاظ قالب، داستان «لحظه» است و ایجاز و فشردگی آن بیش از داستان کوتاه است. اگرچه رمان، داستان کوتاه و داستان مینی‌مال (داستانک) در ادبیات فارسی در قرن بیستم میلادی و به تأثیر از ادبیات مغرب زمین پیدا آمده، اما در ادبیات کلاسیک فارسی نمونه‌هایی می‌توان یافت که با داستان مینی‌مال شباهت انکارناپذیری دارند. بسامد این حکایات به ریزه در متون کلاسیک عرفانی فارسی بیشتر است. اغلب در این موارد به داستان‌های صوفیانه به‌ویژه حکایت‌های مربوط به عرفا و کرامات آن‌ها اشاره می‌شود؛ اما این داستان‌ها فاقد یکی از اصلی‌ترین ویژگی‌های داستان‌های مینی‌مال، یعنی رئالیستی بودن است. در این دسته از متون حکایاتی یافت می‌شود که اکثر یا تمامی ویژگی‌های این نوع داستان را دربردارا هستند؛ ویژگی‌هایی همچون طراحی ساده، ایجاز و فشردگی بیش از حد، محدودیت اشخاص، محدودیت زمانی، محدودیت مکانی و وفاداری، سادگی زبان و برجستگی برخی از عناصر داستان، مثل روایت و گفتگو. گرایش به حکایت‌های فشرده در ادبیات فارسی تنها به نشانه محدود نمی‌شود. چنانکه اولاً قالب‌های کوتاه شعری مثل رباعی و دوبیتی بسیار جذابیت داشته، ثانیاً حکایات کوتاه منظوم در قالب مثنوی نیز پرطرفدار بوده است.

شباهت ساختاری کهن فارسی با داستانک‌های امروزی به حدی ملموس است که جایی برای چون و چرا و انکار منتقدان باقی نمی‌ماند. با این همه، هستند کسانی که سعی در مخدوش کردن

ارزش داستانی آن‌ها و ویژگی ذاتی این آثار دارند. این دیدگاه که خاستگاه مفاهیم مدرن، تنها در دل دنیای مدرن مصداق می‌یابد، در همه موارد درست به نظر نمی‌رسد. وجود رگه‌های کمینه‌گرایی در آثار پیشینیان ما، با آن همه وسعت و عظمت، نمی‌تواند از سر اتفاق باشد.

در این کتاب حکایات کوتاه عطار نیشابوری در دو اثر عرفانی وی یعنی تذکره‌الاولیاء و مصیبت‌نامه، با در نظر گرفتن ویژگی‌های داستان‌های کمینه‌گرایی مورد بررسی قرار گرفته است تا علاوه بر ارائه تصویر روشن از داستان‌های مینی‌مال، به موقعیت و نفوذ این نوع ادبی در سنت و بیات کلاسیک ایران نیز پرداخته شود و از این طریق، نقش سری در داستانی حکایت‌های بی‌مانند ایرانی پر رنگ‌تر گردد.